

DRAFT

Gemeente Menameradiel Uitkomsten controle en overige informatie 2015

Rapportage aan de gemeenteraad

CONCEPT D.D. 27 mei 2016

Gemeenteraad van de gemeente Menameradiel
T.a.v. de griffier, mevrouw W. Bruinsma
Postbus 3
9036 ZW MENAAM

Groningen, 27 mei 2016

DWPG-9WBG6U/RW/ih

Uitkomsten controle en overige informatie 2015

Geachte leden van de raad,

Het doet ons genoegen u verslag uit te brengen omtrent de uitkomsten van onze accountantscontrole van de jaarrekening van de gemeente Menameradiel.

Wij willen u over de volgende onderwerpen informeren:

- ▶ Uitkomsten jaarrekeningcontrole.
- ▶ Kwaliteit beheersorganisatie.
- ▶ Onafhankelijkheid en controleproces.

Wij hebben de kernpunten van ons verslag opgenomen in het hoofdstuk Kernpunten.

Onze controle is gericht op het vormen van een oordeel omtrent de jaarrekening over 2015. Bij de uitvoering van onze controle ondervinden wij de volledige medewerking en ondersteuning van de medewerkers van de gemeente Menameradiel.

De mogelijkheid om een open en eerlijke dialoog met u als lid van de gemeenteraad te voeren, vormt een essentieel onderdeel van het controleproces, evenals van de algehele corporate governance.

Wij waarderen deze mogelijkheid om de inzichten die uit onze controle voortkomen met u te kunnen delen.

Het concept van dit verslag is d.d. 24 mei 2016 besproken met de portefeuillehouder financiën en het ambtelijk management. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Menameradiel.

Wij stellen het op prijs een en ander persoonlijk toe te lichten of eventuele vragen omtrent deze of andere met de controle verband houdende zaken te beantwoorden.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

R.T.H. Wortelboer RA

DRAFT

Inhoudsopgave

Kernpunten uit onze rapportage	5	Bijlagen
Uitkomsten jaarrekeningcontrole	8	1 Onafhankelijkheid en controleproces
Kwaliteit beheersorganisatie	20	2 SiSa-bijlage
		3 Actuele ontwikkelingen

Totaal aantal pagina's in dit rapport: 31

DRAFT

Kernpunten uit
onze rapportage

Kernpunten uit onze rapportage

Kernpunten

DRAFT

De kernpunten uit onze rapportage kunnen als volgt worden samengevat

Uitkomsten jaarrekeningcontrole	Onze controle is nog niet afgerond; wij kunnen nog geen oordeel geven over de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2015	Naar stand van heden hebben wij onze controle van de jaarrekening 2015 nog niet volledig kunnen uitvoeren. Dit wordt veroorzaakt doordat een aantal externe samenwerkingspartners in het sociaal domein (waaronder de Sociale Verzekeringsbank en Gemeenschappelijke Regeling de Dienst SoZaWe) nog verantwoording dienen af te leggen over het boekjaar 2015 aan de gemeente Menameradiel over de getrouwheid en rechtmatigheid van de voor de gemeente Menameradiel uitgevoerde taken op het gebied van de Jeugdwet, WMO en Participatiewet. Deze verantwoordingen zijn noodzakelijk om een oordeel te kunnen vormen over de getrouwheid en rechtmatigheid van de verantwoorde lasten in het sociaal domein. Naar verwachting zullen deze verantwoordingen van de externe samenwerkingspartners eind mei beschikbaar zijn. Daarnaast dienen nog controlewerkzaamheden te worden uitgevoerd ten aanzien van de decentralisaties bij de gemeente zelf. Hierna zullen wij onze controle kunnen afronden. Dit betekent dat wij momenteel nog geen oordeel kunnen geven of het jaarverslag en de jaarrekening 2015 zijn ingericht in overeenstemming met het BBV en de in de programmarekening opgenomen balans en toelichting en rekening van baten en lasten een getrouwe weergave zijn van de financiële positie en baten en lasten van de gemeente Menameradiel.
		Tevens betekent dit dat wij nog geen oordeel kunnen vormen met betrekking tot de rechtmatigheid. Dit betekent dat nog geen oordeel kunnen geven dat de baten en lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2015 in overeenstemming zijn met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen en het controleprotocol WNT.
	Geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage	Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de <i>Nota verwachtingen accountantscontrole 2015</i>. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

Kernpunten uit onze rapportage

De kernpunten uit onze rapportage kunnen als volgt worden samengevat

Uitkomsten jaarrekeningcontrole	Stand van zaken geconstateerde controleverschillen	Naar stand van heden bedragen de geconstateerde controleverschillen € nihil. Hierbij dient expliciet opgemerkt te worden dat onze werkzaamheden op dit moment nog niet volledig zijn afgerond (zie ook toelichting hierboven).
	Stand van zaken geconstateerde rechtmatigheids- fouten en onzekerheden	Naar stand van heden bedragen de geconstateerde rechtmatigheidsfouten € nihil. Hierbij dient expliciet opgemerkt te worden dat onze werkzaamheden op dit moment nog niet volledig zijn afgerond (zie ook toelichting hierboven) en dat uit de afronding hiervan nog rechtmatigheidsfouten kunnen blijken.

DRAFT

Uitkomsten
jaarrekeningcontrole

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Inleiding

Voordelig resultaat nader besproken

Het saldo van baten en lasten (na bestemming) over het jaar 2015 bedraagt € 1.075.000,- voordelig. In de begroting na wijzigingen werd uitgegaan van een geprognostiseerd resultaat van € 89.000 positief.

Het resultaat over 2015 ten opzichte van de gewijzigde begroting kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000	Actuele begroting	Rekening 2015	Afwijking
Totale lasten	35.664	34.549	1.115
Totale baten	34.424	34.787	(363)
Resultaat vóór bestemming	1.240	238	1.478
Mutaties in reserve	1.329	757	572
Resultaat na bestemming	89	996	907

Kwaliteit van het resultaat

Er zijn een aantal belangrijke posten die het resultaat boekjaar 2015 beïnvloedt hebben (niet limitatief) ten opzichte van de gewijzigde begroting. Deze zijn in de navolgende tabel opgenomen.

DRAFT

Bedragen x € 1.000	Voordelen	Nadelen
Voordeel SoZaWe	680	
Gevolgen achtste begrotingswijziging	106	
Algemene uitkering/integratie-en decentralisatie uitkering	98	
Nadeel saldo kostenplaatsen		95
Overige gesaldeerde effecten	118	
Totaal	1.002	95
Totaal voordelen minus nadelen	907	

Begrotingsbeheer op orde

Uit bovenstaand overzicht blijkt een afwijking ten opzichte van de gewijzigde begroting van €907.000 (2,6 % van de totale lasten). De genoemde afwijkingen worden voornamelijk veroorzaakt door externe factoren.

De belangrijkste afwijking dit jaar heeft betrekking op een voordeel binnen het sociaal domein. Doordat deze taken geheel zijn uitbesteed aan de Gemeenschappelijke Regeling de Dienst SoZaWe en doordat de taken nieuw zijn voor de gemeente Menameradiel zijn deze baten en lasten voor 2015 lastig in te schatten.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de financiële positie

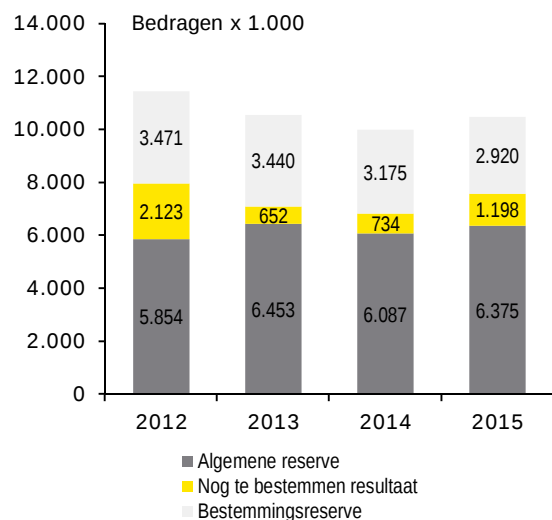
Analyse van de financiële positie

Eigen vermogen licht toegenomen

Het eigen vermogen, inclusief het resultaat na bestemming, bedraagt per jaareinde 2015 volgens de jaarrekening € 10,5 miljoen en heeft zich vanaf 2012 als volgt ontwikkeld.

Van de totale reserves ter hoogte van € 10,5 miljoen is € 6,4 miljoen opgenomen als algemene vrije reserve. Het saldo van deze reserve is ten opzichte van 2014 gestegen met € 288.000. Deze stijging is met name het gevolg van het gecumuleerde effect van onderstaande stortingen en onttrekkingen:

- ▶ de resultaatsbestemming 2014 (toevoeging van €734.000)
- ▶ de vorming van een bestemmingsreserve “Fierder” (onttrekking van €150.000)
- ▶ vervroegde afschrijvingen (onttrekking € 87.000)

Financiering

Ratio's

Als gevolg van een wijziging in de BBV dient de gemeente een aantal verplichte ratio's toe te lichten. Deze ratio's zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Uit onderstaande tabel blijkt dat de netto schuldquote ten opzicht van 2014 is afgenomen met 53%. Deze daling kan worden verklaard door de vroegtijdige aflossing van een lening. Zie hiervoor ook de paragraaf financiering in dit rapport.

Financiële kengetallen

Ratio	2014 realisatie	2015 realisatie
Netto schuldquote	107%	54%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	70%	52%
Solvabiliteitsratio	25%	29%
Structurele exploitatieruimte	5%	3%
Grondexploitatie	3%	2%
Belastingcapaciteit	109%	107%

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

DRAFT

Financiering

In 2015 heeft u geen langlopende leningen afgesloten. De totale omvang van de leningenportefeuille bedraagt per 1 januari 2015 24,8 miljoen. Door reguliere aflossingen van €1,2 miljoen en een vervroegde aflossing van €7,6 miljoen in 2015 is de leningenportefeuille op 31 december 2015 afgenomen tot €15,9 miljoen.

Wij constateren dat het gemiddelde rentepercentage afneemt.

Voor een nadere beschouwing ten aanzien van uw financieringspositie verwijzen wij u naar de paragraaf Financiering van de jaarrekening 2015.

Vanaf 2014 dient in de toelichting op de balans ten aanzien van schatkistbankieren het volgende te worden vermeld:

- ▶ het drempelbedrag voor het begrotingsjaar waarover verantwoording afgelegd wordt;
- ▶ voor ieder kwartaal van het jaar dient het bedrag aan middelen toegelicht te worden dat “buiten de schatkist” is gehouden.

Wij hebben vastgesteld dat bovenstaande adequaat is toegelicht in de jaarrekening.

Risicobeheersing

In het jaarverslag is onder andere de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing opgenomen, welke informatie bevat over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2015 is gevoerd. Hiernaast hebben wij een overzicht opgenomen van de ontwikkeling van het weerstandsvermogen over de afgelopen jaren.

Weerstandsvermogen Bedragen x € 1.000	Jaarverslag 2015	Jaarverslag 2014	Begroting 2015	Begroting 2016
Beschikbare capaciteit (A)	4.990	5.338	6.347	6.309
Benodigde capaciteit (B)	893	893	893	893
Ratio weerstandsvermogen	5,59	5,98	7,11	7,07
Weerstandsvermogen (A-B)	4.097	4.445	5.454	5.416

De ratio tussen beschikbaar en benodigde capaciteit bedraagt ultimo 2015 5,59. Hiermee kwalificeert de ratio (op basis van de interne nota weerstandsvermogen en risicomanagement) als goed.

Ten opzichte van voorgaand jaar is deze ratio licht afgenomen met 0,39, door een afname van de beschikbare capaciteit.

Ten opzichte van de begroting 2016 is deze ratio 1,48 lager. Dit als gevolg van een verwachte toename in de bestemmingsreserves in 2016.

Wij constateren dat de risico inschatting die leidt tot de bepaling van de benodigde capaciteit sinds 2014 ongewijzigd is. Wij adviseren u om de risico-inschattingen jaarlijks te herzien en hierbij rekening te houden met de actuele ontwikkelingen (bijvoorbeeld de herindeling en de invoering van vennootschapsbelasting).

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de financiële positie

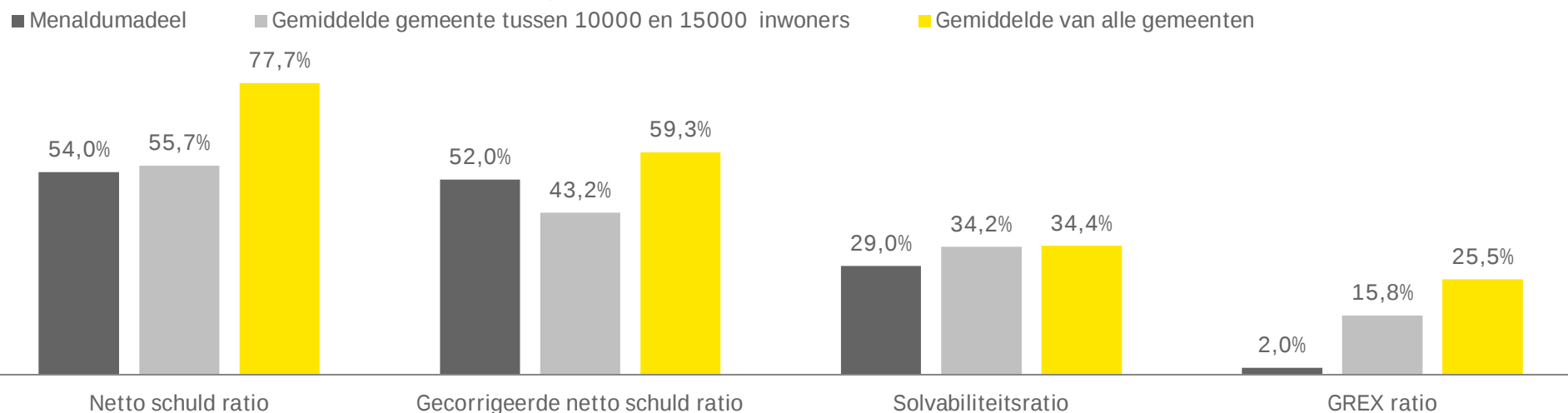
DRAFT

Wij hebben hieronder de financiële kengetallen van de gemeente Menameradiel afgezet tegen gemeenten met een gemiddeld zelfde aantal inwoners en het gemiddelde van alle gemeenten in Nederland. Dit is gebaseerd op de cijfers van de jaarrekening 2014.

Wat opvalt is dat de gemeente Menameradiel ten aanzien van de netto schuldquote beter presteert dan de andere gemeenten. Het solvabiliteitsratio ligt lager dan de andere vergelijkbare gemeenten. Dit betekent dat de gemeente Menameradiel ten opzichte van andere gemeenten minder goed in staat is te voldoen aan de financiële verplichtingen.

Met name de Grex ratio wijkt fors af door de relatief kleine grondpositie van de gemeente Menameradiel in relatie tot andere gemeenten.

Financiële ratio's gemeenten

Benchmark totaal

Pagina 12

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Waardering activa en grondposities

DRAFT

Significante schattingen, veronderstellingen en oordeelsvormingen

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant van de Raad controleren wij deze door het college van burgemeester en wethouders gemaakte schattingen. Hieronder hebben wij een beschouwing opgenomen van de belangrijkste schattingen.

Schattingen worden gekenmerkt door onzekerheid die inherent zijn hieraan. De gevoeligheid (mogelijk effect) van schattingen voor afwijkingen bepaalt hoe groot de bandbreedte van onzekerheid kan worden. Hoe gevoeliger schattingen zijn voor afwijkingen, des te groter de bandbreedte van een mogelijke afwijking van werkelijkheid ten opzichte van de schatting kan zijn.

Toelichting significante schattingen

Voorziening dubieuze debiteuren

De gemeente Menameradiel heeft een aantal relatief oude openstaande debiteurenvorderingen en/of vorderingen waarvan de inbaarheid op dit moment nog onduidelijk is. De gemeente had hiervoor in eerste instantie geen voorziening opgenomen in de jaarrekening. Naar aanleiding van onze controle heeft de gemeente in overleg met ons besloten deze vorderingen alsnog te voorzien. Op basis hiervan is een aanvullende debiteurenvoorziening getroffen van €298.000.

Waardering debiteuren (voor correctie)	Ons oordeel over de redelijkheid van de variabelen in de schatting		
	Agressief	Gemiddeld	Conservatief
Waardering debiteuren			

Pensioenvoorziening wethouders

De jaarrekening van de gemeente Menameradiel bevat op 31 december 2015 een pensioenvoorziening wethouders van €490.000. De omvang van deze voorziening is gebaseerd op pensioenberekening van een externe deskundige.

Wij kunnen ons vinden in de huidige waardering.

Waardering pensioenvoorziening	Ons oordeel over de redelijkheid van de variabelen in de schatting		
	Agressief	Gemiddeld	Conservatief
Waardering pensioenvoorziening			

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Waardering activa en grondposities

DRAFT

Waardering grondexploitaties

In het kader van de controle van de jaarrekening van gemeente Menameradiel hebben wij de grondexploitaties gecontroleerd. De post voorraden van de gemeente Menameradiel is als volgt te specificeren:

Bedragen x € 1.000	31 december 2015	31 december 2014
	€	€
Overige grond- en hulpstoffen	538	598
Niet in exploitatie genomen gronden	373	369
Onderhanden werk	103	88
Totaal	1.014	1.053

De boekwaarde van de voorraden is ultimo 2015 met € 39.000 gedaald ten opzichte van 2014. Deze daling wordt verklaard door de toevoeging van rente, kosten voor de projecten Dronryp-Fugellan en Deinum-oost en één gerealiseerde verkoop.

Landelijk is veel aandacht voor de waardering van de grondposities. Grondexploitaties komen veel in het nieuws door het hoge risicoprofiel van veel projecten. De gemeente Menameradiel heeft geen grote en/of risicovolle grondexploitatieprojecten.

Vanwege de grote mate van schattingselementen binnen deze projecten, besteden wij in onze controle wel aandacht aan de waardering van de grondposities. Wij hebben de door de gemeente gehanteerde uitgangspunten en parameters getoetst. De belangrijkste uitkomsten hiervan kunnen als volgt worden samengevat:

Parameters Grondexploitatie	Ons oordeel over de gehanteerde parameters van de grondexploitatie	
		Toelichting
Opbrengstenindexatie (0%)		1.
Kostenindexatie (0%)		2.
Disconteringsvoet (3,5%)		3.
Ingerekende verwachte woningverkoop (9)		4.
		
Controleverschil Optimistisch Evenwichtig Voorzichtig Controleverschil		

Gehanteerde parameters opbrengstenindex, kostenindex en disconteringsvoet zijn aanvaardbaar (1 en 3)

In de grondexploitatieberekening 2016 is de opbrengstenindex gesteld op 0%. De disconteringsvoet 3,5%. Op basis van de thans beschikbare informatie achten wij deze parameters aanvaardbaar.

Gehanteerde parameters kostenindex is niet binnen algemeen geaccepteerde bandbreedtes (2)

Wij hebben geconstateerd dat de gemeente Menameradiel de kosten niet indexeert. Gezien de beperkte omvang van de grondexploitaties is het effect beperkt. Wij adviseren de toekomstige kosten te indexeren.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de gehanteerde grondslagen

DRAFT

Verwachte woningverkoppen (4)

De in de grondexploitatieberekeningen zijn niet gebaseerd op actuele woningbehoefte onderzoeken.

Wij hebben deze afgezet tegen de woningbouwbehoefte berekend door Primos. Wij hebben geconstateerd dat de ingerekende verkopen passend zijn binnen de ontwikkeling van de woningbehoefte.

Proces totstandkoming

Evenals in voorgaande jaren hebben wij geconstateerd dat in de huidige grondexploitaties geen rekening wordt gehouden met het moment van het inrekenen van de geplande verkopen. Hierdoor wordt een eventueel renteverlies door stagnerende verkopen mogelijk niet tijdig geconstateerd.

Wij adviseren u om in de grondexploitatieberekeningen rekening te houden met het moment van de verwachte verkopen en kosten, waardoor sturing op de grondexploitaties beter kan plaatsvinden en mogelijke verliezen tijdig worden gesignaleerd.

Conclusie waardering grondexploitaties

Naar aanleiding van onze werkzaamheden, de beoordeling van de parameters, de beoordeling van de diverse marktanalyses, concluderen wij dat de totale waardering van de voorraad aanvaardbaar is en de veronderstellingen redelijk zijn, met uitzondering van de bevinding ten aanzien van de indexatie van de toekomstige kosten.

Wij brengen nadrukkelijk bij u onder de aandacht dat wij de grondexploitaties hebben beoordeeld op basis van de huidige bekende situatie, economische ontwikkelingen en de aan ons verstrekte informatie. De vastgoedmarkt is momenteel een markt met veel onzekerheden. De uitkomsten van onze beoordeling moeten ook in dat licht worden gezien.

Herindeling per 1 januari 2018

Op 12 november 2015 is aan de raad een voorstel ingediend voor de herindeling van de gemeente met de gemeenten Franekeradeel, het Bildt en vier dorpen van Littenseradiel tot één nieuwe gemeente. De raad heeft ingestemd met dit voorstel.

Wij hebben tijdens onze controlewerkzaamheden geconstateerd dat tot op heden nog geen financiële vertaling heeft plaatsgevonden van de impact van deze herindeling op onder andere de waardering van activa.

De gemeente heeft aangegeven dat op dit moment nog geen definitieve beslissingen zijn genomen ten aanzien van bijvoorbeeld huisvesting van de ambtenaren. Op basis hiervan zijn op dit moment nog geen indicaties aanwezig voor eventuele duurzame waardeverminderingen.

Wij kunnen ons vinden in dit uitgangspunt.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en overige bevindingen in de controle

DRAFT

Inleiding

Deze paragraaf geeft een uiteenzetting van de werkzaamheden en bevindingen ten aanzien van de belangrijke aandachtsgebieden in de controle die nog niet eerder in dit verslag zijn toegelicht.

Decentralisaties in het sociaal domein; controle nog niet afgerond; wij kunnen nog geen oordeel geven over de jaarrekening 2015

Naar stand van heden hebben wij onze controle van de jaarrekening 2015 nog niet volledig kunnen uitvoeren. Dit wordt veroorzaakt doordat een aantal externe samenwerkingspartners in het sociaal domein (waaronder de Sociale Verzekeringsbank en Gemeenschappelijke Regeling de Dienst SoZaWe) nog verantwoording dienen af te leggen over het boekjaar 2015 aan de gemeente Menameradiel over de getrouwheid en rechtmatigheid van de voor de gemeente Menameradiel uitgevoerde taken op het gebied van de Jeugdwet, WMO en Participatiewet. Deze verantwoordingen zijn noodzakelijk om een oordeel te kunnen vormen over de getrouwheid en rechtmatigheid van de verantwoorde lasten in het sociaal domein. Naar verwachting zullen deze verantwoordingen van de externe samenwerkingspartners eind mei beschikbaar zijn. Daarnaast dienen nog controlewerkzaamheden te worden uitgevoerd ten aanzien van de decentralisaties bij de gemeente zelf. Hierna zullen wij onze controle kunnen afronden.

Europese aanbestedingen

Met ingang van 2013 bestaat het normenkader inzake aanbesteding uit de wetgeving inzake Europese aanbesteding en de Aanbestedingswet 2012 (met ingang van 1 april 2013).

In de Aanbestedingswet 2012 zijn de nationale regels inzake aanbesteding opgenomen. Deze regels zijn van toepassing op alle verplichtingen die lager zijn dan de grenzen van Europese aanbesteding.

Op basis van de eigen analyse op basis van de inkopen 2015 heeft de gemeente geen onrechtmatige bestedingen aangemerkt.

Formele fouten

Personeel

Uit onze controlewerkzaamheden ten aanzien van het personeelsproces is een formele rechtmatigheidsfout gebleken. Wij hebben geconstateerd dat de controle van de salarismutaties niet volgens de geldende procedure is verlopen.

Aanbestedingen

Wij hebben voor één inkoop (2B dienst) geconstateerd dat geen gunning is gepubliceerd. Op basis hiervan is sprake van een formele onrechtmatigheid.

Subsidies

Uit onze werkzaamheden is gebleken dat aanvragen en verantwoordingen niet tijdig zijn ingediend maar wel zijn behandeld. De vaststelling heeft ook in enkele gevallen niet tijdig plaatsgevonden. Daarnaast heeft een uitbetaling plaats gevonden zonder goedkeuring van de uitbetaling door het college.

Deze bevindingen betreffen formele onrechtmatigheden, omdat hieraan geen (directe) financiële gevolgen zijn verbonden. Dit betekent dat deze onrechtmatigheden niet meetellen in ons rechtmatigheidsoordeel.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Controleverschillen

Controleverschillen

Het hieronder opgenomen overzicht met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de *Bevestiging bij de jaarrekening* gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten ad. € nihil en onzekerheden ter hoogte van € nihil zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van respectievelijk € 345.000 en €1.035.000.

De kwalitatieve factoren die hierbij in overweging zijn genomen, zijn:

- ▶ het effect op het resultaat voor en na bestemming;
- ▶ het effect op de balansposten, inclusief het eigen vermogen;
- ▶ het effect op significante toelichtingen, individuele items, subtotaal of totaal in de jaarrekening.

Ongecorrigeerde verschillen			
Post/omschrijving van de toelichting	Fouten in €	Onzekerheden in €	Referentie in dit verslag
Totaal	€ -	€ -	

Wet normering topinkomens

Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt een maximering van de bezoldiging is een publicatieverplichting in de jaarrekening op basis van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT). Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden.

In het kader van de jaarrekening 2015 heeft u een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen uw organisatie. Tevens heeft u vastgesteld of er functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen. Deze informatie heeft u opgenomen in de toelichting op de jaarrekening. Wij kunnen concluderen dat de opgenomen toelichting in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

SiSa

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2015. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- ▶ € 12.500,- indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000,- is;
- ▶ 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000,- en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000,- is;
- ▶ € 125.000,- indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000,- is.

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli a.s. elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage. In bijlage 3 bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

Totstandkoming sisa bijlage

Tijdens onze controle hebben wij geconstateerd dat de eerste Sisa Bijlage niet aan alle voorschriften van de verschillende regelingen voldeed. Dit is in de definitieve versie van de sisa bijlage alsnog aangepast.

Wij adviseren u om ervoor zorg te dragen dat uw medewerkers op de hoogte blijven van de voorschriften van de geldende wet-en regelgeving en de recente ontwikkelingen, waardoor de wijzigingen tussen de concept versie van de jaarrekening en de definitieve versie van de jaarrekening beperkt blijven.

DRAFT

Kwaliteit beheersorganisatie

Kwaliteit beheersorganisatie

Interne beheersmaatregelen

DRAFT

Algemeen

Bij de planning en uitvoering van de controle van de jaarrekening 2015 van de gemeente hebben wij de interne beheersmaatregelen, welke onderdeel uitmaken van de administratieve organisatie van uw gemeente, in onze overwegingen betrokken. Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van interne beheersmaatregelen onderzocht voor zover wij dit in het kader van de jaarrekening noodzakelijk achten en niet met het doel om een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing te geven.

Wij hebben geen onderzoek naar de effectiviteit van de interne beheersing verricht, anders dan dat relevant is voor onze jaarrekeningcontrole.

DRAFT

Automatisering

In het kader van de controle van de jaarrekening brengt de accountant ook verslag uit omtrent zijn bevindingen met betrekking tot de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen. De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

Cybersecurity

Cybercriminaliteit breidt zich snel uit. De ongekennde mogelijkheden in de digitale wereld en de daarmee samenhangende verbinding tussen mensen, mobiele apparaten en organisaties, opent een compleet nieuw speelveld aan gevoeligheden.

Cyber risico's stijgen en wijzigen continu. Elke dag werken hackers aan nieuwe technieken om de informatiebeveiliging van organisaties te doorbreken.

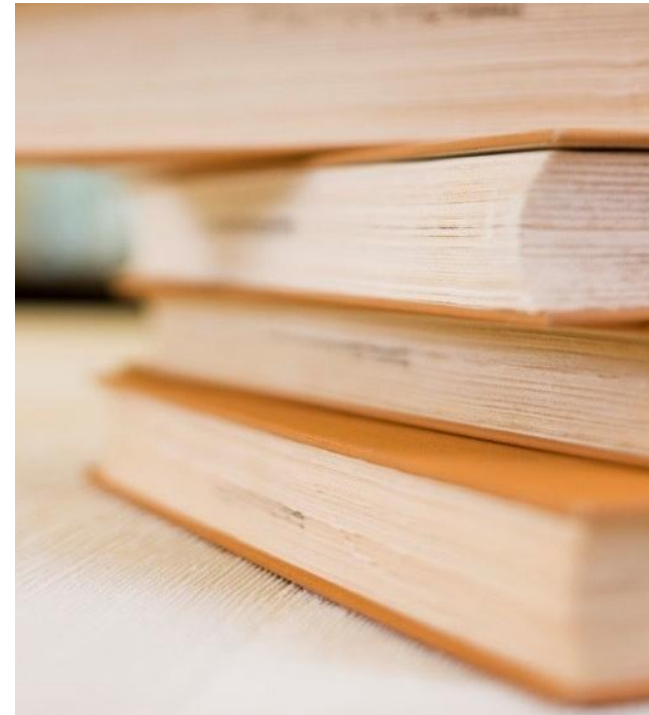

Frauderisico's

Onze controle dient zodanig te worden gepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang als gevolg van fouten of fraude bevat (Standaard 240 De verantwoordelijkheden van de accountant met betrekking tot fraude in het kader van een controle van financiële overzichten). Door de beperkingen die inherent zijn aan een controle, bestaat er een onvermijdbaar risico dat sommige afwijkingen in de financiële overzichten niet zullen worden ontdekt, zelfs wanneer de controle naar behoren is gepland en uitgevoerd overeenkomstig de Standaarden. Onze controlewerkzaamheden omvatten mede de volgens Standaard 240 vereiste werkzaamheden, zoals brainstorming, het verzamelen van informatie met het oog op het vaststellen van en reageren op het risico van fraude en het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden gericht op het risico van het doorbreken van interne beheersmaatregelen door het management, met inbegrip van inzage in journaalboekingen, beoordeling van schattingen en evaluatie van zakelijke redenen voor significante ongebruikelijke transacties.

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust zowel bij het college van burgemeester en wethouders als de raad. Het is van belang dat het college van burgemeester en wethouders onder toezicht van de raad, sterk de nadruk legt op het voorkomen van fraude, waardoor de gelegenheden tot het plegen van fraude kunnen afnemen, alsmede op het ontmoedigen daarvan, waardoor personen ervan kunnen worden weerhouden om fraude te plegen omwille van de waarschijnlijkheid dat die wordt ontdekt en bestraft.

Het college heeft ons bevestigd dat geen signalen of situaties van fraude bij hen bekend zijn. Ook in onze controlewerkzaamheden zijn wij dergelijke signalen niet tegengekomen.

Rechtmatigheidsbeheer

Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid

Wij hebben bij de controle over 2015 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het Bado en het controleprotocol 2015 van de gemeente Menameradiel. Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- ▶ het rechtmatigheidsbeheer;
- ▶ de naleving van het voorwaarden criterium;
- ▶ de begrotingsrechtmatigheid;
- ▶ de kredieten;
- ▶ het misbruik-en-oneigenlijk-gebruik criterium;
- ▶ de niet-financiële beheershandelingen.

Begrotingscriterium

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd. Wij beoordelen bij onze controle de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten per programma. Dit betreffen enkel de lasten omdat hierop een beoordeling en rapportering van de accountant wordt gevraagd vanuit de Kadernota Rechtmatigheid.

De raad autoriseert de begroting (en begrotingswijzigingen) en geeft daarmee toestemming voor de uitvoering van het beleid en de daarvoor benodigde middelen. Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om begrotingsafwijkingen tijdig te signaleren en te rapporteren aan de raad. Door een goede inrichting van de planning & controlcyclus zorgt het college er voor dat de begroting en budgetten worden bewaakt en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.

Indien desondanks budgetten worden overschreden en niet meer gedurende het jaar kunnen worden voorgelegd aan de raad, is strikt genomen sprake van een onrechtmatigheid. Deze overschrijdingen hoeven echter niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid, deze wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten of kostenoverschrijdingen bij opneemeregelingen. Deze overschrijdingen dienen te worden weergegeven in de jaarrekening en kunnen door het vaststellen van de jaarrekening alsnog door de raad worden geautoriseerd.

Wij zijn nagegaan of de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de raad geautoriseerde begroting. Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting:

Wij hebben geconstateerd dat op geen van de programma's sprake is van een begrotingsoverschrijding van de gerealiseerde lasten ten opzichte van de begrote lasten. In dit kader is dan ook geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

Kredieten

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de Raad geautoriseerde kredieten. Wij hebben geen overschrijdingen op investeringsniveau ten opzichte van de gevoteerde kredieten geconstateerd.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw gemeente heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

Niet-financiële beheershandelingen vallen buiten de scope van rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen.

Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van het jaarverslag.

DRAFT

Bijlagen

Onafhankelijkheid en controleproces

Bijlage 1

Onafhankelijkheid

De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. In de maatschappelijke discussie over kwaliteitsverbetering van de controle speelt de onafhankelijkheid van accountants een belangrijke rol. Vanaf 1 januari 2014 is op alle assurance-opdrachten onder Nederlands recht de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van toepassing. Een aantal belangrijke punten uit de ViO die we hieronder hebben opgenomen betreffen:

- ▶ langdurige betrokkenheid
- ▶ samenloop van dienstverlening
- ▶ geschenken en giften

Een strikte scheiding tussen controle- en adviesdiensten was al van kracht voor OOB's vanaf 1 januari 2014 en kantoorroulatie is verplicht voor financiële jaren van OOB's vanaf 2016. Daarnaast kent de Europese verordening vanaf controlejaar 2016 striktere onafhankelijkheidseisen, maar ook nadere bevestigingen over onafhankelijkheid ter communicatie aan interne toezichthouders.

Op 17 juni 2016 wordt een gewijzigde ViO van kracht vanwege de implementatie van Verordening (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang.

Impact ViO op relatie Gemeente Menameradiel en EY

Langdurige betrokkenheid

Om alle schijn van afhankelijkheid te vermijden, kunnen de externe accountant en (sr) managers in het team maximaal zeven achtereenvolgende jaren in het team actief zijn. Daarna zullen zij intern roteren. Per 17 juni 2016 moet de externe accountant roteren na een periode van vijf jaar waarbij verder een afkoelingstermijn van drie jaar geldt. Onze betrokkenheid in jaren laat het volgende beeld zien:

- ▶ R.T.H. Wortelboer sinds controle boekjaar 2014
- ▶ D. Winsemius sinds controle boekjaar 2015

Dit betekent dat wij voldoen aan de termijn van zeven jaren.

Wij brengen u tijdig op de hoogte van belangrijke teamwisselingen. Intern beschikken wij over interne overdrachtsprocedures, zodat u geen hinder ondervindt van een teamwisseling.

Samenloop van dienstverlening

Ten aanzien van OOB's is de combinatie van wettelijke controles en overige dienstverlening volledig verboden, met uitzondering van met name genoemde overige assurediensten. Voor niet-OOB's is bepaald dat samenloop is geoorloofd als de non-assuredienst niet van materiële invloed is op het assurance-object. Als er wel materiële invloed is geldt in beginsel een verbod, behalve wanneer de non-assuredienst niet:

- ▶ subjectief of niet-routinematig is; of
- ▶ een verwerkingswijze in het assurance-object ten gevolge heeft waarvan het assuranceteam twijfelt of deze verwerkingswijze passend is; of
- ▶ leidt tot een bedreiging uit hoofde van belangenbehartiging.

DRAFT

Verantwoordelijkheid

Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2015 van de gemeente Menameradiel gecontroleerd. Deze jaarrekening is onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders opgesteld. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening, als bedoeld in artikel 213, tweede lid, van de Gemeentewet.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en het door de raad vastgestelde controleprotocol.

Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Controleaanpak en -uitvoering

Wij hebben u geïnformeerd over onze controleaanpak en de belangrijke aandachtsgebieden hierin.

Wij hebben onze werkzaamheden consistent met dit plan uitgevoerd.

Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem-en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met de portefeuillehouder over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2015 onderkend:

- ▶ sociaal domein;
- ▶ WNT;
- ▶ waardering grondexploitaties.

DRAFT

De met u afgesproken goedkeurings- en rapporteringstoleranties

Op grond van het Bado stelt de raad de goedkeuringstolerantie vast die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren.

De goedkeuringstolerantie zijn vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders en vervolgens ter besluitvorming gebracht van de raad.

Op grond van de jaarrekening 2015 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten afgerond € 345.000 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 1.035.000 (3% van de lasten). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring afgegeven worden.

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

Wij hebben een rapporteringsbedrag, de maatstaf die geldt voor het rapporteren van fouten en onzekerheden, gehanteerd van 5% van de goedkeuringstolerantie zijnde een bedrag van € 17.250.

Goedkeurings-tolerantie	Goed-keurend	Beperking	Oordeel-onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1 < 3\%$	-	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3 < 10\%$	$\geq 10\%$	-

SiSa-bijlage

Bijlage 2

DRAFT

Het is volgens de nota verwachtingen accountantscontrole voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2015	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2015 (OAB)	Geen	Geen	n.v.t.
D11	Wet participatiebudget 2014	Geen	Geen	n.v.t.
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	Geen	Geen	n.v.t.
G1A	Wet sociale werkvoorziening totaal 2014	Geen	Geen	n.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van Artikel 69 WWB Gemeentedeel 2015	Geen	Geen	n.v.t.
G2A	Gebundelde uitkering op grond van Artikel 69 WWB totaal 2014	Geen	Geen	n.v.t.
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeente 2015	Geen	Geen	n.v.t.
G3A	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) totaal 2014	Geen	Geen	n.v.t.
G5A	Wet Participatiebudget (WPB) totaal 2014	Geen	Geen	n.v.t.